

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії
Навчальний рік 2022-2023

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
„СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ”
(назва навчальної дисципліни)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: вибірковий
Форма здобуття освіти: _____

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань _____ 23 „Соціальна робота” _____

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність _____ 231 „Соціальна робота” _____

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____
Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Соціальна робота»

Першого бакалаврського рівня вищої освіти
Курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“26” серпня 2022 року №1

Завідувачка кафедри

_____ К.І. Карпенко
(підпис) (прізвище та ініціали)

“26” серпня 2022 року

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки
(назва)

Протокол від
“31” серпня 2022 року №1

Голова

_____ О.Ю. Вовк
(підпис) (прізвище та ініціали)

“31” серпня 2022 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

Карпенко Катерина Іванівна, завідувачка кафедри, доктор філософських наук, професор.

Федоренко Ольга Олександрівна, ст. викладач кафедри філософії, кандидат соціологічних наук.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь:

1) Федоренко Ольга Олександрівна, асистентка кафедри філософії, кандидат соціологічних наук.

Професійні інтереси: соціологія, філософія, соціальна філософія

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=16747>

<https://orcid.org/0000-0001-7373-2200>

Контактний телефон: +380956945761

Корпоративна пошта викладача: oo.protsenko@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація кафедри:

м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116, роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

2) Москвін Ярослав Вікторович, асистент кафедри філософії

Професійні інтереси: антропологія, етична теорія, філософія мистецтва.

Профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=15391>

Контактний телефон: +380988524412

Корпоративна пошта викладача: yv.moskvin@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Соціальна філософія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП), «Соціальна робота» та Стандарту вищої освіти України, перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальність: 231 «Соціальна робота» (ОКР «Бакалавр»).

Опис освітнього компоненту (анотація). Вивчення дисципліни «Соціальна філософія» спрямоване на формування у студентів теоретичного образу суспільства на основі сучасних вітчизняних та зарубіжних соціально-філософських підходів, концепцій, ідей, ознайомлення студентів з понятійно-категоріальним апаратом і з основними дефініціями та концепціями соціальної філософії, формування та вдосконалення в студентів навичок використання законів і категорій соціальної філософії для фундаменталізації професійних знань і для подальшого розвитку творчого мислення. Соціальна філософія покликана розкрити ціннісні орієнтації суспільства та людини, визначити сутність і тенденції розвитку суспільства як складної системи, що саморозвивається, встановити статус людської особистості у складній структурі соціальних відносин, дослідити сенс і призначення історії, сутність прогресу та його критеріїв.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних принципів організації освітнього процесу вищої школи для створення світоглядного та методологічного підґрунтя для критичного та системного вивчення специфіки соціальної роботи.

Міждисциплінарні зв'язки. Освітній компонент «Соціальна філософія» має зв'язки з такими дисциплінами, як «Філософія», «Загальна соціологія», «Етика», «Релігієзнавство та релігійна етика».

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння предметів, які дають базові уявлення про суспільство та його закономірності.

Постреквізити. Вивчення дисципліни допомагає у майбутньому засвоїти такі дисципліни як «Соціологія медицини», «Етика соціальної роботи». Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін з соціальної роботи.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Мета вивчення освітнього компоненту: надати базові знання про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку суспільства; визначити структуру, особливості теоретичного аналізу соціального розвитку та його прикладного значення; сформувати у студентів первинні практичні навички щодо застосування одержаних теоретичних знань для аналізу соціальних реалій сучасності з метою використання в майбутній соціальній роботі.

1.2. Основні завдання вивчення освітнього компоненту:

- допомогти студентам скласти чітке уявлення про соціальну філософію, її мову, засоби і методи;
- розглянути сучасні вітчизняні та зарубіжні соціально-філософські теорії;
- ознайомити студентів з понятійно-категоріальним апаратом і з основними дефініціями та концепціями соціальної філософії;
- розкрити специфіку соціальної філософії та її значущість для вивчення сутності майбутньої соціальної роботи.

1.3. Компетентності та результати навчання:

1.3.1 Згідно з вимогами стандарту, освітній компонент забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

спеціальні (фахові, предметні):

Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН 22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- критично мислити та самостійно приймати рішення;
- розрізняти суттєві та побічні тенденції розвитку індивідуального та суспільного життя;
- вміння брати на себе ініціативу та відповідальність;
- вміння розвивати свій кругозір;
- вміння толерантно ставитися до різних думок, традицій та культур;
- формування свідомої та активної громадянської позиції.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		заочна форма навчання	
Кількість кредитів: 3	Напрямок підготовки: <u>23 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	Вибіркова дисципліна ВБ26	
Загальна кількість годин: 90	Спеціальність: <u>231 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		2-й	
Годин навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи студента – 82	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u> ОПП «Соціальна робота»	Лекції	
		2 год.	–
		Практичні	
		6 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		82 год.	–
Індивідуальні завдання:			
–			
Вид контролю: залік			

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
Тема 1.	Соціальна філософія, її предмет, функції та методи дослідження	1	Вступна лекція
Тема 2.	Суспільство, природа, культура	0,5	Тематична

<i>Тема 3.</i>	Людина як проблема соціальної філософії	0,5	Тематична, підсумкова
	Всього годин	2	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
<i>Тема 1</i>	Соціальна філософія, її предмет, функції та методи дослідження	2	розповідь, пояснення, презентація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
<i>Тема 2</i>	Суспільство, природа, культура	2	Синтетичний: Презентація, ілюстрація	Тестовий контроль
<i>Тема 3</i>	Людина як проблема соціальної філософії	2	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне), тестовий контроль, залік
	Всього годин	6		

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
<i>Тема 1</i>	Соціальна філософія, її предмет, функції та методи дослідження	9	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль
<i>Тема 2</i>	Суспільство, природа, культура	9	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль
<i>Тема 3</i>	Людина як проблема соціальної філософії	9	Проблемний, частково-пошуковий	Тестовий контроль
<i>Тема 4</i>	Філософія історії	10	Проблемний, частково-пошуковий	Тестовий контроль
<i>Тема 5</i>	Екологічні реалії буття сучасного суспільства	9	Частково-пошуковий, дослідницький	Творчі завдання, Тестовий контроль
<i>Тема 6</i>	Філософія техніки та постіндустріальне суспільство	9	Проблемний, частково-пошуковий	Творчі завдання, Тестовий контроль

Тема 7	Громадянське суспільство як філософська проблема	9	Проблемний, частково-пошуковий	Анотації, Тестовий контроль
Тема 8	Соціальні цінності в сучасному світі	9	Проблемний, дослідницький	Тестовий контроль
Тема 9	Глобалізація та наявні тенденції світового суспільного розвитку	9	Проблемний, частково-пошуковий	Тестовий контроль, залік
	Всього годин	82		

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Тип лекції
1.	Соціальна філософія, її предмет, функції та методи дослідження	2	вступна
2.	Суспільство, природа, культура	2	тематична
3.	Людина як проблема соціальної філософії	2	тематична
4.	Філософія історії	2	тематична
5.	Екологічні реалії буття сучасного суспільства	2	тематична
6.	Філософія техніки та постіндустріальне суспільство	2	тематична
7.	Громадянське суспільство як філософська проблема	2	тематична
8.	Соціальні цінності в сучасному світі	2	тематична
9.	Глобалізація та наявні тенденції світового суспільного розвитку	2	підсумкова
	Всього годин	18	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Світогляд людини і філософія	2	розповідь, пояснення, презентація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
2	Філософія Античності, Середньовіччя та Відродження	2	розповідь, пояснення, презентація, ілюстрація	Творче завдання, доповідь
3	Філософія Нового та Новітніх часів	2	розповідь, пояснення, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
4	«Буття» і «матерія» як філософські категорії. Свідомість як відображення та діяльність	2	розповідь, пояснення, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)

5	Діалектика як філософська теорія і метод та її альтернативи	2	розповідь, пояснення, ілюстрація	Творче завдання, доповідь
6	Людина у філософському вимірі. Сутність та призначення людини	2	розповідь, пояснення, презентація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
7	Культура як філософська проблема. Філософські аспекти глобалістики	2	розповідь, пояснення, презентація, ілюстрація	Тестовий конторко, залік
	Всього годин	14		

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Соціальна філософія, її предмет, функції та методи дослідження	6	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль
2.	Суспільство, природа, культура	6	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль
3.	Людина як проблема соціальної філософії	8	Проблемний, частково-пошуковий	Тестовий контроль
4.	Філософія історії	8	Проблемний, частково-пошуковий	Тестовий контроль
5.	Екологічні реалії буття сучасного суспільства	6	Частково-пошуковий, дослідницький	Творчі завдання, Тестовий контроль
6.	Філософія техніки та постіндустріальне суспільство	6	Проблемний, частково-пошуковий	Творчі завдання, Тестовий контроль
7.	Громадянське суспільство як філософська проблема	6	Проблемний, частково-пошуковий	Анотації, Тестовий контроль
8.	Соціальні цінності в сучасному світі	6	Проблемний, дослідницький	Тестовий контроль
9.	Глобалізація та наявні тенденції світового суспільного розвитку	6	Проблемний, частково-пошуковий	Тестовий контроль, залік
	Всього годин	58		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти проводиться відповідно до чинної Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181.

Контроль поточної навчальної діяльності здійснюється викладачем академічної групи на кожному практичному занятті відповідно до нижчезазначених видів діяльності з використанням певних критеріїв оцінювання:

1. УСНА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на основні питання, а також на додаткові питання викладача. При цьому студент повинен продемонструвати глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, вдало ілюструвати їх прикладами із життя або художньої літератури, продемонструвати вміння відстоювати власну точку зору при розв'язанні задач, проблемних ситуацій, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”**, при недостатньо повній відповіді на деякі питання.

“задовільно” виставляється, якщо студент засвоїв основні положення курсу, володіє необхідним мінімумом понять, може використати їх при розв'язанні задач. При цьому можливі нечіткі відповіді на деякі основні і додаткові питання, а також репродуктивність мислення.

“незадовільно” ставиться тоді, коли не виконуються названі вище вимоги.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТУ) В АУДИТОРІЇ:

“відмінно” ставиться за вміння чітко, зрозуміло донести основні положення проблеми в межах наданого для цього часу (7-10 хвилин), за відповіді на запитання аудиторії, за вміння володіти її увагою, а також за емоційно натхнений контекст доповіді і належне технічне оформлення реферату відповідно до вимог наукових праць.

“добре” ставиться при виконанні вище визначених умов, але при недостатньо повному виконанні їх обсягів.

“задовільно” ставиться, якщо студент демонструє виключно репродуктивний підхід до викладання проблеми без елементів творчості, без належного оформлення тексту реферату.

“незадовільно” ставиться у тому випадку, коли студент не в змозі презентувати реферат, не володіє матеріалом, який у ньому викладений, а також у тому випадку, якщо реферат взагалі не підготовлений.

3. СТЕНДОВА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на поставлене питання, коли студент має продемонструвати не тільки глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, а і вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” - загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”** при недостатньо повній або вірній відповіді на питання.

"задовільно" виставляється, якщо відповідь є нечіткою, недостатньо аргументованою, неповною або у більшій мірі невірною.

"незадовільно" ставиться тоді, коли відповідь відсутня або є невірною.

4. АКТИВНІСТЬ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ:

Оцінюється заохочувальними балами відповідно до участі у обговоренні питань, а також з урахуванням якості наданих відповідей.

5. САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті з урахуванням виконання наступних вимог:

- додатково підготовлена інформація з теми заняття вдома;
- здійснено знайомство з першоджерелами;
- здійснено рецензування джерел (анотації);
- підготовка презентаційних матеріалів;
- робота з нормативними джерелами;
- портфолію;
- підготовка есе;
- виконання творчих завдань.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал з ПНД визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149	
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148	
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147	
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146	
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145	

4.37-4,39	175	3.6-3,61	144
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139

3.2. Питання до заліку:

1. Діалектична та синергетична моделі соціального розвитку: порівняльний аналіз.
2. Час і вічність у творах Аврелія Августина і Павла Флоренського.
3. Філософія свободи Миколи Бердяєва.
4. Місце соціальної філософії в структурі філософського та наукового пізнання.
5. Предмет і функції соціальної філософії.
6. Гуманістична спрямованість соціальної філософії.
7. Основні категорії соціальної філософії.
8. Співвідношення соціальної філософії та соціології.
9. Сутність та основні засади соціальної філософії марксизму.
10. Класифікація типів соціальної дії за М. Вебером.
11. Умови виникнення екзистенціалізму.
12. Цивілізаційний підхід О. Шпенглера.
13. Масовість та елітарність суспільства: концепція Хосе Ортеги-і-Гассета.
14. Соціально-філософські погляди представників «руського космізму».
15. Теорія соціальних систем.
16. Природа як предмет філософії та її взаємозв'язок із суспільством.
17. Розвиток географічного детермінізму як напряду соціально-філософського знання.
18. Біосфера та ноосфера: сутність та співвідношення понять.
19. Специфіка духовного виробництва.
20. Культура: визначення поняття та взаємозв'язок із суспільством.
21. Структура та функції культури.
22. Біологічні та соціальні підвалини свідомості та поведінки людини.
23. Інтерсуб'єктивність: визначення поняття та сутність соціального явища.
24. Маргіналізм: сутність явища та роль у суспільстві.
25. Людина, індивід, особистість: співвідношення понять.
26. Потреби та інтереси людини.
27. Проблема смислу життя.
28. Свобода та відповідальність в контексті буття людини в суспільстві.
29. Основні проблеми філософії історії.
30. Теорії щодо періодизації історії людства.
31. Єдність та багатоманітність історичного процесу.
32. Принцип історизму та його критика.
33. Рушійні сили історичного процесу.
34. Екологічна проблема як глобальна загроза буттю суспільства.
35. Екологічно-орієнтований світогляд: сутність та структура.
36. Фундаментальний принцип глибинно-екологічного підходу.
37. Можливі шляхи розв'язання глобальної екологічної проблеми.

38. Діяльність Римського клубу та «екологічний алармізм».
39. Основні проблеми філософії техніки.
40. Техніка: благо чи зло для суспільства?
41. Сутність техніки як соціального явища.
42. Сутність і наслідки науково-технічної революції.
43. Комп'ютерні технології та теорія інформаційного суспільства.
44. Концепція соціальних революцій і розвитку держави.
45. Громадянське суспільство: теорія та реалії.
46. Природа суспільної ідеології.
47. Соціальні інститути та проблема відчуження.
48. Філософські підвалини демократії та громадського самоврядування.
49. Поняття цінності. Природа цінностей і проблема їхнього досвідного пізнання.
50. Розмаїтість і конфліктність цінностей. Цінності універсальні та партикулярні.
51. Суспільний ідеал: історія та сьогодення.
52. Ієрархія суспільних цінностей.
53. Етос і мораль у сучасному суспільстві.
54. Науковий етос і проблема «ціннісної нейтральності» соціального дослідження
55. Основні сфери життєдіяльності суспільства.
56. Соціальні інститути та проблема інтеграції суспільства.
57. Діяльність як засіб існування соціального.
58. Матеріальне виробництво як основа існування та розвитку суспільства.
59. Глобалізація: сутність явища та основні підходи до його дослідження.
60. Економічна глобалізація: міжнародні інтеграційні процеси.
61. Політична глобалізація: ідеологія імперій та національні держави.
62. Соціокультурна глобалізація: релігії, культури, особистість та соціум.
63. Анти-глобалізація та альтер-мондіалізація.

3.3. Контрольні питання:

1. Специфіка філософського пізнання суспільства.
2. Становлення та розвиток соціально-філософської думки.
3. Місце соціальної філософії серед інших філософських дисциплін. Соціальна філософія та соціологія: спільне та відмінне.
4. Предмет соціальної філософії: сутність соціального життя як цілісності в усіх його проявах.
5. Інтегративна функція соціальної філософії як пізнання суспільства в його цілісності.
6. Соціальна філософія як поєднання пізнання та розуміння соціальних явищ.
7. Культура: визначення поняття та взаємозв'язок із суспільством. Взаємозумовленість розвитку суспільства, природи та культури.
8. Культура як соціальний феномен. Особливості духовної культури суспільства.
9. Демографічний фактор суспільного розвитку.
10. Соціальні організації та інститути.
11. Соціально-виховні функції сім'ї.
12. Специфіка сучасних виробничих відносин.

13. Суспільна свідомість як соціальний фактор. Мораль, політична свідомість, правосвідомість.
14. Духовність як складова матеріально-практичної діяльності суспільства. Творчість у соціально-філософському контексті.
15. Соціальні ролі особистості.
16. Соціальні спільності та їх історична динаміка.
17. Структурна ієрархія потреб та інтересів людської особистості.
18. Цінності в житті людини та суспільства. Історичний розвиток філософських уявлень про цінності.
19. Цінності у структурі соціуму. Ієрархія цінностей людського буття.
20. Цінності як ядро світоглядної проблематики.
21. Соціальна норма та соціальний контроль.
22. Життєва позиція особистості та проблема сенсу життя.
23. Свобода та відповідальність особистості.
24. Спільнота та особистість і проблеми соціального відчуження.
25. Філософія історії як передумова сучасного стану суспільства.
26. Єдність і багатоманітність історії. Критерії періодизації історії та критерії прогресу. Історія та соціальний закон.
27. Критика «історизму» К. Поппером.
28. Осьовий час і основні ідеї філософії історії К. Ясперса.
29. Культура та смисл історія в концепції М. Бердяєва.
30. Еволюція та революція в динаміці розвитку людської цивілізації.
31. Ідея «кінця історії» в сучасній соціальній думці за Ф. Фукуямою.
32. Вплив екологічної проблеми на розвиток сучасного суспільства.
33. Екологічний алармізм. «Екологізм» як різновид суспільної ідеології.
34. Концепції «космізму» та «інвайронменталізму» як альтернативні спроби концептуалізації екологічної філософії.
35. Ідеї В. І. Вернадського про ноосферу.
36. Римський клуб і його діяльність щодо обґрунтування шляхів вирішення екологічної проблеми.
37. Екологічне майбутнє України та світу як соціально-філософська проблема.
38. Філософія техніки та її зв'язок з соціальною філософією. Поняття техніки та її значення в сучасному житті суспільства.
39. Критика техніки з боку філософії екзистенціалізму (М. Гайдеггер). Людина та машина.
40. Теорії індустріального, постіндустріального та інформаційного суспільства.
41. Долі техногенної цивілізації. Становлення та розвиток комп'ютерної техніки в сучасному світі та викликані ним світоглядно-філософські проблеми буття сьогоденного суспільства.
42. Феномен інформації. Інформаційні технології та основні ідеї віртуалістики як новітньої трансдисциплінарної дослідницької програми.
43. Постіндустріалізм, постмодерн і постнекласика: зміст і співвідношення філософських концепцій.
44. Соціальна філософія, політологія та філософія політики: основні смислові вузли взаємодії та перетинання.
45. Громадянське суспільство, держава та право з соціально-філософських позицій. Філософські засади громадського самоврядування.

46. Феномен суспільної ідеології.
47. Цивілізаційні функції держави.
48. Сутність, структура та функції політичної системи. Політична свідомість і політична культура як елементи політичної системи.
49. Політичні партії як соціальні угруповання та роль людської особистості в сучасній політичній системі.
50. Демократія як людиномірність політичного.
51. Поняття цінності та їхня соціальна природа.
52. Різноманіття та конфлікт цінностей. Ієрархія суспільних цінностей. Універсальні та партикулярні цінності.
53. Етос і мораль у сучасному суспільстві.
54. Норми та девіації у соціальній поведінці.
55. Проблема суспільного ідеалу: історія та сучасність.
56. Ідеали та ідеологія. Ідейні підвалини буття пострадянського суспільства.
57. Проблема ціннісної нейтральності та етичної відповідальності соціального пізнання.
58. Основні підвалини наукового етосу за Р. Мертоном.
59. Глобалізація як реальність соціального буття людства XXI століття. Політичні, економічні, культурні аспекти глобалізації.
60. Сутність кризи сучасної цивілізації.
61. Тенденції вестернізації та ізоляціонізму.
62. Основні перспективи розвитку та взаємодії наявних на сьогодні глобальних тенденцій.
63. Рух антиглобалізму та альтер-мондіалізація.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Силабус та сам процес викладання дисципліни враховує можливість повноцінного залучення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кафедра філософії – це простір, вільний від будь-якої дискримінації, дружній до осіб з особливими освітніми потребами.

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Відпрацювання відбувається онлайн та/або оффлайн згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять» та відповідно до графіку прийому відпрацювань, розміщеному на інформаційному стенді кафедри / на сторінці кафедри на платформі Moodle.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії. Основні «так» і «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача (так само в онлайні);
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;

- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику під час занять.

Порядок інформування про зміни у силабусі. Викладач зобов'язаний проінформувати студентство про зміни, внесені до силабусу. Оновлений силабус розміщується на офіційному сайті університету відповідно до встановленого порядку.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчання в рамках дисципліни відбувається згідно Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf). Усі факти порушення академічної доброчесності як з боку студента, так і з боку викладача можуть бути винесені на розгляд Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf).

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Використання електронних гаджетів допускається виключно в навчальних цілях і з дозволу викладача.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручн. для вищ. навч. закл. Вид. 4-те, випр. та доп. К.: Юрінком Інтер, 2016. 552 с.
2. П'янзін С. Д. Основи соціальної філософії: навч. посіб. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2014. 152 с.
3. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. Вид-во: «Наш формат», 2018. 576 с.
4. Chomsky, N. Nuclear War and Environmental Catastrophe. New York: Seven Stories Press, 2013. 160 p.
10. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. N.Y. : Simon & Schuster, 2011. p.
11. Illich, I., Brown, J. Beyond Economics and Ecology: the Radical Thought of Ivan Illich. Marion Boyars Publishers, 2013. 128 p.
12. McLuhan, M. Fiore, Q. War and Peace in the Global Village. Gingko Press, 2001. 192 p.
13. Wallerstein, I. M. The Modern World-System. Vol. I–IV. University of California Press, 2011.

Допоміжна:

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. К., 2004.
2. Вебер М. Господарство і суспільство / пер. з нім. М.Кушнір. К.: Всесвіт, 2012. 1112 с.
3. Габермас Ю. Теорія комунікативної дії. Том 1. Раціональність дії та суспільна раціоналізація / пер. з нім. К.Поліщук; наук. ред. Б.Поляруш. Л.: Астролябія, 2010. 520 с.
4. Голянич М.Ю., Москаленко Ю.М. Соціальна філософія Навчальний посібник. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2019. 352 с.
5. Мелков Ю. А. Постсоветское общество: Новое Средневековье // Хейзинга Й. Homo ludens. Человек играющий. СПб., 2011.
6. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Соціальна філософія: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 272 с.
7. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобальної демократії. К.: Наш формат, 2019. 608 с.
8. Mielkov, Yu., Tolstoukhov, A., Parapan, I. The Many-Faced Democracy. Lambert Academic Publishing, 2016.
9. Mokrosinska, D. Privacy and the Integrity of Liberal Politics: The Case of Governmental Internet Searches. *Journal of Social Philosophy*. Fall 2014, Volume 45, Issue 3. P. 369–389.
10. Žižek, S. Trouble in Paradise: From the End of History to the End of Capitalism. Brooklyn: Melville House, 2015.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4331>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dyisc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами

ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx

<http://www.alexandria.org.ua/>

<http://www.gumer.info/>

<http://yanko.lib.ru/>

<http://www.lib.ua-ru.net/>

<https://uk.wikipedia.org>

<https://scholar.google.com.ua>